

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

-Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER/BIV NL
Telefax 070 - 318 79 51

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/4691	30 september 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 68/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/4691, d.d. 30 september 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
68/91

(Afgesloten 301300 SEP 1991)

Kroatië

Hoewel het vorige week gesloten staakt-het-vuren in Kroatië op vele plaatsen nageleefd wordt, blijft toch ook sprake van hevige gevechten in Slavonië. Met name uit Pakrac en Bjelovar in West-Slavonië en Osijek en Vukovar aan de grens met Vojvodina worden zware botsingen gemeld. De Kroatische media beschuldigen met name Servische strijdgroepen van voortdurende agressie. De federale strijdkrachten (JNA) stellen dat ook van Kroatische zijde gevechtshandelingen zijn geïnitieerd en wijzen er tevens op dat de Kroatische (para-)militaire organisaties in een groot aantal gevallen het beleg om JNA-installaties nog niet hebben opgeheven.

Een woordvoerder van de EG-waarnemersmissie in Joegoslavië heeft dit weekeinde gesteld dat alle bij het conflict betrokken partijen in meerdere of mindere mate verantwoordelijk zijn voor bestandsschendingen. Volgens deze verklaring staan weliswaar zowel federaal minister van Defensie Kadujevic als de Kroatische president Tudjman achter de wapenstilstand, maar "bestaat de indruk dat zij niet al hun mensen in de hand hebben". Dit onderstreept eens te meer dat de situatie in Kroatië dermate complex is dat een algemeen staakt-het-vuren, een essentiële voorwaarde voor vruchtbare onderhandelingen, zeer moeilijk te bewerkstelligen is.

De Kroatische radio heeft gisteren bekend gemaakt dat de Kroatische strijdkrachten klaar zijn voor het "ontzet" van Vukovar. Ook de Kroatische minister van Justitie, die dezer dagen een bezoek brengt aan de stad, benadrukte de noodzaak van een "aktievere opzet van de verdediging" van Vukovar. Dit kan erop wijzen dat de Kroatische autoriteiten een offensief in deze regio voorbereiden, hetgeen zou kunnen betekenen dat het Kroatische militaire vermogen versterkt is. Mogelijk houdt dit verband met berichten dat de Kroatische (para-)militaire organisaties zware wapens hebben veroverd op de JNA, onder andere bij Bjelovar.

Mogelijk in verband hiermee lijkt de JNA momenteel nieuwe versterkingen aan te voeren uit Servië. Hedenochtend werd gemeld dat een kolonne van vierhonderd voertuigen op weg is van Belgrado naar de grens met Kroatië. Uit waarnemingen ter plaatse is op te maken dat in de kolonne vooral de infanteriecomponent opvalt. Deze melding onderstreept dat de militaire situatie nog steeds zeer gespannen is. Een verdere escalatie van de gevechten in Kroatië behoort nog altijd tot de mogelijkheden.

Naast de reeds eerder gemelde terugtocht van de JNA uit installaties in Vinkovci, heeft de JNA het afgelopen weekeinde eveneens de stad Sinj in het Dalmatische kustgebied (ten noorden van Split) ontruimd. Tevens heeft de defensietop gesteld bereid te zijn tot een terugtrekking van de JNA uit de havensteden Split, Zadar en Sibenik. De terugtocht zou echter zijn verhinderd doordat er geen Kroatische onderhandelaars waren gekomen om hieromtrent te overleggen.

Hoewel nog steeds geen zekerheid bestaat over de betekenis van de aftocht uit Vinkovci, zijn er aanwijzingen dat er verband bestaat met een recente uitspraak van het Servisch lid van het federale presidium, Jovic. Deze stelde dat de JNA zich op korte termijn zou terugtrekken uit alle gebieden waar de JNA ongewenst is. Destijds werd aangenomen dat hij hiermee bedoelde dat de JNA zich zou terugtrekken op de gebieden in Kroatië waar de Serviërs domineren. Het (vrijwillige ?) vertrek uit Vinkovci zou evenwel aangeven dat ook Kroatische bolwerken in de "Servische" regio's onder deze terugtocht vallen.

Opmerkelijk in dit verband is ook de aangegeven bereidheid tot terugtocht uit de genoemde havensteden, die weliswaar niet tot de "Servische" gebieden in Kroatië behoren, maar die wel een strategisch doel van de Servische strijdgroepen in Kroatië vormen. Indien de verklaring van de JNA méér vormt dan alleen propaganda, neemt de legertop hiermee duidelijk afstand van de Servische doelstellingen. Zoals reeds eerder gemeld zou dan een politieke oplossing voor de problemen in Kroatië tot de mogelijkheden kunnen behoren.

De Kroatische regering heeft afgelopen vrijdag een wet uitgevaardigd, die het illegaal maakt voor Kroatische dienstplichtigen om in de JNA dienst te doen, doch hen verplicht zich beschikbaar te houden voor de verdediging van Kroatië. Het sterke vermoeden bestaat echter dat het aantal Kroatische dienstplichtigen in de JNA momenteel al te verwaarlozen is, zodat de wet nauwelijks praktische consequenties zal hebben.

Bosnië-Herzegovina

Dit weekeinde heeft de commandant van een legerkorps in de Bosnische stad Banja Luka, waar zeer veel JNA-(pantser)troepen zijn gelegerd, de mobilisatie voor zijn gebied gelast. Volgens persberichten zou de betreffende generaal Uzelac tot deze stap zijn overgegaan voor een "beslissend offensief tegen de fascistische krachten", waarmee vrijwel zeker de Kroatische regering is bedoeld. Eenheden uit Banja Luka zijn de afgelopen weken reeds betrokken geweest bij de gevechten in Kroatië.

De president van Bosnië-Herzegovina heeft de oproep van Uzelac illegaal genoemd en alle dienstplichtigen uit Bosnië-Herzegovina die aan de strijd in Kroatië (moeten) deelnemen, opgeroepen tot desertie uit de JNA. Deze stap past in het kader van de snel verslechterende betrekkingen tussen de Bosnische autoriteiten en de legertop. Zoals reeds eerder gemeld houdt deze verslechtering vooral verband met de vrees van de Bosnische regering dat de troepenontplooiing van de JNA in Bosnië-Herzegovina mede verband houdt met Servische pogingen de bevolkingsgroepen in Bosnië-Herzegovina (Moslims, Serviërs, Kroaten) tegen elkaar op te zetten. Hoewel de legerleiding vorige week reeds maatregelen had aangekondigd om wrijvingen tussen de bevolking en de JNA te voorkomen, moet erop worden gerekend dat de houding van de Bosnische regering zal leiden tot een verharding van de opstelling van de JNA.

Zeer opmerkelijk is overigens dat in een onafhankelijk dagblad in Belgrado deze week delen van een gesprek zijn gepubliceerd tussen de Servische president Milosevic en de leider van de Serviërs in Bosnië-Herzegovina. Volgens deze publicatie zou Milosevic zijn gesprekspartner hebben opgedragen zich met alle problemen tot Uzelac te wenden, die ze "in Servische geest zou oplossen". Indien deze publicatie juist is, moet worden aangenomen dat Uzelac zich achter het Servische nationalisme van Milosevic opstelt.

Van tenminste even groot belang is het feit dat de bedoelde tekst ook aantoont dat Milosevic zich actief opstelt bij de coördinatie van de akties van de JNA tegen Kroatië. In concreto ontraadde Milosevic op een bepaalde dag

bombardementen, omdat de EG op dat moment over Joegoslavië vergaderde. Tot op heden heeft de Servische regering altijd ontkend bij de gevechten in Kroatië betrokken te zijn. Als de echtheid van de genoemde publikatie vastgesteld wordt, is deze these niet langer houdbaar.

Macedonië

De Macedonische regering heeft de dienstplichtigen en het reserve-personeel van de JNA van Macedonische afkomst opgeroepen de JNA te boycotten. Zij verklaarde dat deze oproep verband houdt met vrees voor een staatsgreep door de JNA. Ook in dit geval is er sprake van een verscherping van de relaties tussen de republieksautoriteiten en de legerleiding, die in dit geval zijn bron vindt in de (afgewezen) eis van de Macedonische regering dat Macedonische dienstplichtigen hun dienstplicht slechts op het grondgebied van de eigen republiek hoeven te vervullen. Vermoedelijk is de oorzaak vooral gelegen in de Macedonische vrees voor Servische dominantie in het toekomstige Joegoslavische staatsverband, zeker indien Slovenië en Kroatië daarvan geen deel meer zouden uitmaken. Om die reden heeft de Macedonische regering begin deze maand een referendum uitgeschreven, waarin de bevolking zich uitsprak vóór de onafhankelijkheid van Macedonië.

Servië

De minister van Defensie van Servië, Simovic, heeft dit weekeinde gesteld dat momenteel minder dan 10% van de Servische reservisten opgeroepen zijn. Het betrof vooral tankbemanningen. Simovic stelde dat de mobilisatie weliswaar zou worden uitgebreid, maar dat een volledige mobilisatie niet werd overwogen omdat Servië zelf niet werd bedreigd. Overigens bevestigde Simovic eerdere berichten van desertie uit de JNA. Hij stelde echter dat deze moesten worden verklaard uit de schok die soldaten ervaren bij hun vuurdoop. Hiermee keerde hij zich impliciet tegen vermoedens dat de bedoelde deserties mede verband houden met onvrede over de inzet van de JNA tegen een binnenlandse "vijand".

Door een verdere uitbreiding in het aantal opgeroepen Servische reservisten is het denkbaar dat ook de oriëntatie van het leger op de politieke koers van de republiek Servië zal toenemen. Hierbij dient echter te worden aangetekend dat de defensietop, met name Kadijevic, het leger ziet als een federale, pan-Joegoslavische instelling. Naar verwachting zal hij willen voorkomen dat de JNA zich volledig achter Servië opstelt. De bereidheid om zich uit een aantal steden in Kroatië terug te trekken zou hiermee verband kunnen houden. De aanvoer van nieuwe eenheden naar Vukovar zou hiermee echter weer in tegenspraak zijn.

Verwacht kan worden dat als gevolg van de genoemde stappen van Kroatië, Bosnië-Herzegovina en Macedonië en het feit dat verreweg de meeste Sloveense militairen reeds met instemming van de JNA-autoriteiten zijn ontslagen, de -in het verleden toch al dominante- Servische component in de JNA nog aan gewicht zal winnen. De eenheden die de afgelopen weken uit Servië zijn overgebracht naar Kroatië bestaan overwegend, zo niet uitsluitend uit Serviërs, al is dit ook een gevolg van het feit dat de betreffende eenheden normaal in Servië gelegerd zijn en hun reservisten vooral uit de omgeving betrekken.

Conclusie/voorzicht

In Kroatië blijft sprake van bestandsschendingen door alle bij het conflict betrokken partijen, zodat een heropleving van de gevechten tot de mogelijkheden blijft behoren. Een volledig staakt-het-vuren is nog steeds onmogelijk, mede als gevolg van het feit dat de politieke leiding van de diverse partijen hun ondergeschikten niet volledig onder controle hebben. Er zijn echter

aanwijzingen dat de JNA bereid is zich terug te trekken uit de niet-Servische delen van Kroatië.

De betrekkingen tussen de JNA en de niet-Servische republieken verscherpen zich. Hierdoor zal de Servische component in de JNA verder groeien. De intenties van de JNA zijn echter niet geheel duidelijk. Aangenomen moet worden dat de huidige defensietop een volledige identificatie met de politiek van de Servische regering zal willen vermijden.